

Na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske, Hrvatski sabor na sjednici 31. ožujka 2006., donio je

NACIONALNI PROGRAM

SUZBIJANJA KORUPCIJE 2006. – 2008.

I. UVOD

U programu Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2003. – 2007. prihvaćenom u Hrvatskom saboru, istaknuto je da je Vlada svjesna razmjera korupcije u hrvatskom društvu i odlučna je pristupiti borbi protiv korupcije, kao sudbonosnom pitanju uređenja Hrvatske kao slobodne europske države.

Korupcija narušava temeljne vrijednosti društvenih odnosa svakoga demokratskog i građanskog društva. Ona ugrožava vladavinu prava, povjerenje u javne institucije i pravnu državu, poštenje, pravednost, ravnopravnost, jednakost i sigurnost građana. Korupcija povećava i zaoštava društvene razlike, potiče nastojanja da se nepoštenim načinom živi iznad mogućnosti i bogati omalovažavanjem vrijednosti strpljivog rada, štednje i poštenja.

Korupcija sputava razvoj poduzetničke klime i političke kulture, rastače moral, kulturu i tradiciju, kao temeljne društvene vrijednosti. Zato se korupciju mora ozbiljno etički vrednovati, stalno politički prosuđivati, ali i protiv nje društveno odgovorno djelovati.

Korupcija smanjuje prihode države, potiče nepotrebno trošenje proračunskog novca, smanjuje otpor organiziranom kriminalu, smanjuje učinke javnih službi, osobito zdravstva i obrazovanja. Korupcija spušta razinu morala u političkom odlučivanju, ugrožava stabilnost i povjerenje u institucije te podiže razinu nezadovoljstva građana. Već i sama sumnja u korumpiranost izrazito je opasna, jer bez obzira na stvarne razmjere, dovodi u pitanje vjerodostojnost svake vlasti.

Politički, gospodarski i opći društveni razvitak zemlje, između ostalog, ovise i o sposobnosti odupiranja rizicima korupcije.

Svatko tko obnaša javnu funkciju ima osim zakonske odgovornosti i odgovornost vlastite savjesti i etičnosti u obavljanju javnih poslova.

Stvaranje i poticanje političke volje i odlučnosti vlasti presudni su za suzbijanje korupcije. Donošenjem ovoga Programa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor i sve političke stranke pokazuju političku volju i odlučnost za suzbijanje korupcije. Ta volja i odlučnost razumijevaju odmak od stranačkih i uskih političkih interesa radi ukupnog društvenog napretka. Odgovornoj je vlasti suzbijanje korupcije prirodni interes i potreba.

Hrvatska je među prvima potpisala (10. prosinca 2003. godine u Meridi) i ratificirala (4. veljače 2005. godine) Konvenciju UN-a o sprečavanju korupcije te sudjelovala na Prvoj konferenciji stranaka konvencije UN-a o sprečavanju korupcije.

Hrvatska je do sada na normativnom planu donošenjem paketa antikoruptivnih zakona, kao što su Zakon o USKOK-u, Zakon o sprječavanju sukoba interesa, Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Zakon o sprječavanju pranja novca, Zakon o zaštiti svjedoka, Zakon o zaštiti osobnih podataka, Zakon o pravu na pristup informacijama, te uvođenjem HITRO.HR servisa i primjenom projekta e-Hrvatska, učinila znatan korak u usklađivanju

naših zakonskih rješenja s rješenjima međunarodne zajednice.

Percepcija naše javnosti o raširenosti korupcije u nerazmjeru je s otkrivanjem i procesuiranjem korupcijskih kaznenih djela, te u tom smislu treba učiniti dodatne napore na normativnom i provedbenom planu.

Zbog toga su Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor od 2004. godine do sada poduzeli niz mjera i brojne izmjene zakona kojima su, usklađujući hrvatski pravni sustav s pravnom stečevinom EU, a i zbog ostvarivanja ustavnog načela vladavine prava, djelovali na suzbijanju korupcije.

Projekt e-Hrvatska

Razvoj elektroničke uprave ili Projekt e-Hrvatska, uključuje jedan od koraka koji je Vlada Republike Hrvatske poduzela na tome putu. Usvajanjem Strategije i Plana provedbe programa HITRO.HR (One Stop Shop), u prosincu 2004. godine, Vlada Republike Hrvatske pokrenula je provedbu programa HITRO.HR, s ciljem da korisnicima usluga državne uprave omogući obavljanje javnih usluga na jednome mjestu, bez nužnog poznavanja nadležnosti i organizacijske strukture pojedinih tijela državne uprave. Taj projekt, koji je u međuvremenu realiziran u svim županijama i gradu Zagrebu, korisnicima bitno skraćuje vrijeme dobivanja različitih suglasnost, dozvola i drugih dokumenata te eliminira izravni kontakt korisnika s nizom institucija. Provedba programa usmjerena je prema transformaciji procesa u javnoj upravi temeljenoj na upotrebi informacijsko-komunikacijske tehnologije. Time se povećava transparentnost procesa, pojednostavljaju procedure i omogućuje povezivanje podataka iz različitih izvora te i na taj način olakšava otkrivanje korupcije. Upotreba tehnologije pritom pridonosi povećanoj suradnji tijela državne vlasti, ukidajući ustaljene granice i prepreke unutar i između njih, ali i između tijela državne vlasti i građana, odnosno poslovnih subjekata. Značajan doprinos smanjenju korupcije informacijsko-komunikacijska tehnologija daje i u područjima upravljanja financijama i javnih nabava (e-Porezna uprava, e-Javna nabava). Važno je naglasiti da sama primjena informacijskih sustava nije dovoljna, te ona daje učinak samo kao dio sustavno provedenog antikorupcijskog programa unutar svakog sektora javne uprave. Cijeli niz projekata koje je Vlada Republike Hrvatske implementirala u okviru Programa e-Hrvatska 2007. već sada značajno doprinose antikorupcijskim mjerama (Program HITRO.HR, e-Javna nabava, e-Riznica, e-Carinarnica, e-Porezna uprava, »Sudska praksa« Vrhovnog suda Republike Hrvatske – »SuPra«, e-Zemljišne knjige, e-Katastar, e-Oglasne ploče sudova, Integrirani informacijski sustav upravljanja sudskim predmetima, e-Obrazovanje, e-Zdravstvo).

Zemljišnoknjižna reforma

U tom kontekstu valja spomenuti i zemljišnoknjižnu reformu koja obuhvaća usklađenje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka, te stvaranje jedinstvene baze podataka na državnoj razini, dostupnih putem mreže. U međuvremenu je završen projekt e-Katastar, u sklopu kojeg je na internetu 16,5 milijuna parcela. Završetak digitalizacije zemljišnih knjiga, koja se očekuje uskoro, smanjit će mogućnost manipulacija informacijama koje su inače dostupne javnosti, te se ovakvim omogućavanjem uvida u svaku promjenu zemljišnoknjižnog stanja smanjuje mogućnost zlouporaba ovlasti službenih osoba kod rješavanja pojedinih predmeta. Ovime se također ubrzava rad na rješavanju sudskih predmeta, što će bitno smanjiti zaostatke u relativno kratkom vremenu te će prijedlozi biti rješavani promptno, u skladu sa zakonskim odredbama. To će također smanjiti mogućnost zlouporaba u vidu prekorednog, a nezakonitog rješavanja pojedinih predmeta.

Kazneni zakon

Izmjenom Kaznenog zakona u prvoj fazi, iz srpnja 2004. godine, propisana su nova kaznena djela »primanja mita u gospodarskom poslovanju« i »davanja mita u gospodarskom poslovanju«.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, iz ožujka 2005, osigurana je potpuna i nedvojbena nadležnost Ureda za kaznena djela organiziranog kriminala i za korupcijska kaznena djela. Proširena je nadležnost Ureda na kaznena djela organiziranog kriminaliteta i korupcije koja su taksativno navedena.

Izmijenjene su i dopunjene one odredbe o ovlastima USKOK-a koje se odnose na efikasniju suradnju s policijom i drugim državnim tijelima te one odredbe koje moraju osigurati vodeću ulogu Ureda pri vođenju izvida u prethodnom kaznenom postupku, te jamčiti efikasniju koordinaciju svih državnih tijela u detekciji i procesuiranju korupcije i organiziranoga kriminala. Proširene su i ovlasti suca da na prijedlog USKOK-a provede i druge posebne izvidne mjere (istražne tehnike) za sva korupcijska kaznena djela i kaznena djela organiziranoga kriminaliteta. Do tada su posebne izvidne mjere postojale za kaznena djela organiziranoga kriminaliteta te za davanje i primanje mita, ali ne i za korupcijska kaznena djela.

Također, značajno je spomenuti i izmjene i dopune Zakona o sprječavanju sukoba interesa, iz srpnja 2004., kao i dopunu toga Zakona, iz travnja 2005., kada je propisana obveza obavještanja o izvorima i načinu stjecanja imovine.

II. PROCJENA PROBLEMA

Korupcija se vrlo teško otkriva, a još teže dokazuje. Pogrešno je procjenu njezinih razmjera temeljiti samo na statistici, jer je broj prijavljenih i procesuiranih slučajeva zanemariv. Relevantna međunarodna istraživanja pokazuju različite razmjere korupcije u Republici Hrvatskoj.

Prema indeksu Transparency Internationala (CPI indeks), Republika Hrvatska se 1999. godine nalazila na 74. mjestu ljestvice zemalja s raširenom korupcijom. Po međunarodnim istraživanjima za 2005. godinu, Republika Hrvatska stavljena je na 70. mjesto ljestvice. U pozitivnom mišljenju Europske komisije o kandidaturi za Europsku uniju, istaknut je problem korupcije u Republici Hrvatskoj te je dana preporuka da se nastavi s naporima u suzbijanju korupcije.

Istraživanja javnog mnijenja, i domaća i strana, reakcije javnosti, pokazuju da građani smatraju da korupcija postoji, da je raširena, da je osuđuju te da su za njezino suzbijanje potrebne odlučne mjere. Međunarodne usporedbe i ekonomske procjene rizika ulaganja nedvojbeno ukazuju da je korupcija ozbiljna prijetnja hrvatskom gospodarskom razvoju, ali i nastavku demokratizacije društva. S obzirom na to da je prisutna u različitim područjima društvenog života, korupcija pogađa veliki broj različitih društvenih skupina i nije incidentnog, nego sustavnog značenja.

Istraživanja javnog mišljenja uglavnom izdvajaju četiri područja u kojima je u Republici Hrvatskoj visoki rizik korupcije: sudstvo, zdravstvo, lokalna samouprava i političke stranke. Iako se mišljenja temelje na osobnim dojmovima građana, nije potrebno dokazivati da takvi dojmovi imaju snagu društvene činjenice, pa aktualna vlast razumije da javnost očekuje najviše mjera za suzbijanje korupcije u tim područjima društvenog života. Suzbijanje

korupcije ne može se smatrati kampanjom, već trajnim zadatkom.

U ožujku 2002. godine usvojen je Nacionalni program za borbu protiv korupcije s Akcijskim planom. Programom je, između ostalog, bio predviđen osnutak saborskog Povjerenstva za provedbu Nacionalnog programa kojeg su trebali činiti saborski zastupnici, predstavnici civilnog društva i predstavnici javnosti. Akcijski plan je predviđao niz mjera za suzbijanje korupcije u skoro svim područjima javne uprave i gospodarstva. Nacionalni program ni Akcijski plan nisu provedeni, a saborsko Povjerenstvo nije osnovano.

Ovaj Nacionalni program razlikuje se od Programa iz 2002. godine. Dok je u prije spomenutom dokumentu naglasak bio na proglašenju političke volje, priznavanju činjenice da je korupcija ozbiljan društveni problem, ovaj Program posebno ističe odlučnost vlasti da osposobljavanjem institucija suzbija korupciju. Ranije je naglasak bio na donošenju zakona, a u ovom programu je provedba zakona od prvorazredne važnosti. Ova je vlast odlučna da se ne zaustavi na dobrim pokušajima, već da se korupcija suzbija sustavno te postane dio redovite djelatnosti.

Efikasnije i brže djelovanje tijela otkrivanja, progona i kažnjavanja nužno je, ali ne kampanjski nego stalno. Istovremeno su nužne mjere stalne prevencije i sustavnih reformi. Težište djelovanja je na prevenciji i sistemskim reformama, a represija je nužan i važan korektiv. U takvim okolnostima, efikasnije i brže djelovanje USKOK-a i drugih tijela otkrivanja, progona i kažnjavanja nužno je, ali nije dovoljno.

III. CILJEVI

Korupcija je ozbiljna opasnost za društveni, gospodarski i politički razvoj i stabilnost. Između raširenosti korupcije i sveukupnog razvitka društva postoji uzročno-posljedična povezanost. Korupcija se mora sustavnim reformama, osobito prevencijom, a zatim i represivnim djelovanjem stalno suzbijati kako bi se pridonosilo daljnjem razvitku društva. U skladu s tim, definirani su i ciljevi ovoga Nacionalnog programa i on se mora odgovorno provoditi. Cjelovita i odgovorna provedba Nacionalnog programa ima pojedinačne ciljeve:

1. korumpirane izdvojiti i sankcionirati kako bi se izbjegle vrlo štetne generalizacije,
2. ojačati profesionalnu etiku; državnoj i lokalnoj upravi, malom i srednjem poduzetništvu i gospodarstvu jamčiti nesmetan razvoj,
3. osigurati odgovornu javnu upravu u službi građana,
4. vraćati povjerenje građana u lokalnu i državnu vlast.

Skupni je cilj korupciju smanjiti na razinu na kojoj neće biti zapreka za društveni, gospodarski i politički razvoj, a građani je neće doživljavati kao presudnu smetnju.

IV. PREVENCIJA

Već i sama sumnja u korumpiranost političkog sustava dovodi u pitanje sve tri Ustavom utvrđene vlasti te lokalnu vlast, a rezultira raširenim mišljenjem da politika nije djelatnost za javno dobro, već za osobno dobro političara.

Odgovorna vlast mora planirati i provoditi mjere preventivnog suzbijanja korupcije, ali, kao što je rečeno, ne kampanjski, već kao stalnu djelatnost u korist društvene zajednice. Samo stalnim djelovanjem moguće je postupno i sustavno suzbijati korupciju i istovremeno reafirmirati politiku kao djelatnost za javno dobro.

1. PRAVOSUDE

Već obavljene reforme, a i njihov nastavak u gruntovnicama i katastrima, pokazuju dobar rezultat. Njima se rješavaju dugogodišnji problemi koje su građani imali s upisima i

ostvarivanjem prava vlasništva i drugih stvarnih prava i potiče se stvaranje poduzetničke klime. Stvaranjem mogućnosti brzog upisa prava i javne kontrole stanja nestali su razlozi za potkupljivanje posrednika i/ili državnih službenika u tom poslu. Taj dobar primjer treba slijediti i primijeniti kod prevencije korupcije u pravosuđu.

Nezavisnost sudbene vlasti ustavna je kategorija. Nezavisnost pretpostavlja i odgovornost. Nitko nema argumenata ni razloga generalno sumnjati u moral, poštenje i visoke kvalitete sudačke profesije. Međutim, sudbena, izvršna i zakonodavna vlast moraju se suočiti s nedostatkom povjerenja građana, nedostatkom vjerodostojnosti sudstva i sumnjama građana u korumpiranost. Ne radi sumnji, već radi povjerenja nužno je stalno djelovati na vraćanju povjerenja javnosti.

Sudstvo je opterećeno velikim brojem neriješenih predmeta i velikim brojem dugotrajnih postupaka. Sudski postupci koji traju ne godinama, nego desetljećima, snažno te s pravom i razlogom, potiču sumnje i nepovjerenje.

Ozbiljne pomake u organizaciji, koji bi dali pozitivan rezultat u kratkom vremenu nije realno očekivati. Istodobno, za povratak povjerenja javnosti u sudstvo nužni su pozitivni pomaci i u kratkom vremenu. Radi prevencije i suzbijanja korupcije, neophodno je:

1. analizirati opterećenost sudova s brojem neriješenih predmeta; neriješene predmete rasporediti s više opterećenih na manje opterećene sudove,
 2. na svakom sudu utvrditi broj predmeta u kojima postupak dugo traje; odrediti prioritet rješavanja po načelu od najdugotrajnijeg prema predmetima kraćeg trajanja, uvažavajući zakonom određen prioritet pojedinih vrsta predmeta; u svakom sudu donijeti plan rješavanja takvih predmeta i obavljati kontrolu izvršavanja tog plana,
 3. analizirati dosadašnji način raspoređivanja predmeta i opterećenost sudaca u svakom sudu; utvrditi način objektivnog raspoređivanja i ravnomjernog opterećenja sudaca,
 4. analizirati kadrovsko stanje u svakom sudu, poduzeti mjere prema objektivnim potrebama brzog rješavanja zaostataka i nastavka ažurnog rada,
 5. propisati sucima i državnim odvjetnicima obvezu prijavljivanja imovine i načina njezinog stjecanja, propisati sigurnosnu provjeru državnih odvjetnika kao jedan od uvjeta za izbor, ali i za razvoj profesionalne karijere,
 6. način rasporeda predmeta sucima te pravomoćne presude, putem Interneta i drugim pogodnim načinima, učiniti dostupnima javnosti,
 7. osigurati mehanizme i pratiti primjenu kriterija propisanih Zakonom o sudovima kod imenovanja i napredovanja sudaca te po potrebi predložiti njihove izmjene ili dopune.
- Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
Rok: kontinuirano

1. analizirati mrežu sudova i državnih odvjetništava, utvrditi koji sudovi odnosno državna odvjetništva će se ukinuti ili spojiti, te koju vrste novih sudova treba osnovati,
2. organizirati javnosti dostupan pregled sudske prakse i kaznene politike radi njihovog ujednačavanja, ali i predočavanja istih ili sličnih kriterija sudaca i sudova,

3. u sustavu pravnog obrazovanja ugraditi elemente odgoja u profesionalnoj etici i društvenoj odgovornosti,

4. organizirati stalno etičko obrazovanje.

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Rok: 30. lipnja 2006.

2. ZDRAVSTVO

U provedbi projekta reforme zdravstva, do sada je učinjeno:

- kompjutorizirana primarna zdravstvena zaštita i započeta bolnička,
- redovito provođenje anketa o korupciji među liječenim pacijentima,
- popis uzroka liste čekanja s programom uklanjanja uzroka,
- ubrzana zamjena stare medicinske tehnologije.

Kapaciteti zdravstvenog sustava manji od potrebnih, pogoduju razvoju korupcije u zdravstvu i čine je važnim pitanjem javnog morala. Sumnju javnosti u korumpiranost, zaposlenici u zdravstvu doživljavaju kao prejudiciranje svoje krivnje, a ne kao rizik kojem su izloženi. Korupciju u zdravstvu najbolje je suzbijati sustavnim uklanjanjem uzroka, ali to objektivno nije moguće u kratkom roku. Međutim, za suzbijanje korupcije i povratak povjerenja javnosti u zdravstvu, nužno je:

1. pripremiti projekt temeljite reforme zdravstva, s prijedlogom razvoja javnoga zdravstvenog sustava i privatnog poduzetništva u zdravstvu; u prijedlogu planirati povećanje broja specijalističkih ambulana do optimalne mreže bolnica koja uključuje i rezervu kapaciteta za predviđeno povećanje potreba,
2. pripremiti prijedlog reforme sustava zdravstvenog osiguranja, s prijedlogom razvoja javnoga zdravstvenog osiguranja i privatnog poduzetništva u zdravstvenom osiguranju građana, oblika financiranja te načina dostupnosti kroz financiranje,
3. reorganizirati hitni zdravstveni sustav i primarnu zdravstvenu zaštitu,
4. analizirati zdravstveni sustav uz redovite preventivne i represivne akcije suzbijanja činjenične (ne perceptivne) korupcije uz kvalitetnu medijsku potporu; prikazati stvarno stanje i odrediti krivce, bez uopćavanja te sve popratiti odgovarajućim zakonskim propisima i aktima,
5. analizirati bolničke kapacitete i prosječan broj potencijalnih bolesnika po krevetu u svakoj bolnici; broj bolesničkih kreveta s prosječnim brojem potencijalnih bolesnika po krevetu učiniti dostupnim javnosti na području svake bolnice,
6. analizirati broj dijagnostičkih uređaja za skupe i komplicirane preglede i pretrage – po vrstama uređaja – i broj pacijenata po svakom uređaju, u svakoj zdravstvenoj ustanovi; broj uređaja s brojem pacijenata po uređaju učiniti dostupnim javnosti na području svake zdravstvene ustanove, vodeći računa o zaštiti podataka o pacijentima,
7. postaviti jasne kriterije za analizu dijagnostike liječenja te zdravstvene njege prema europskim standardima, uz postavljanje jasnih kriterija i utvrđivanja stručnih pogrešaka, uz uvođenje sustavnog praćenja i određivanja vrijednosti,

8. kombinacijom kronološkog dolaska i zdravstvenih mjerila, utvrditi popise čekanja na preglede i pretrage; popise čekanja, uključujući svaku promjenu, učiniti dostupnima javnosti na području svake zdravstvene ustanove,

9. kombinacijom kronološkog dolaska i zdravstvenih prioriteta, utvrditi popise čekanja kirurških zahvata; popise učiniti dostupnim javnosti na području svake bolnice,

10. akreditacijom i kategorizacijom sustava zdravstvene zaštite, uz postavljanje jasnih kriterija kvalitete, omogućiti dostupnosti i pristupačnosti usluga te racionalizaciju sustava,

11. poboljšati sustav informiranosti pacijenata o mogućnostima, putem dostupnosti podataka (popisi čekanja na WEB stranicama i informativnim elektroničkim pultovima); surađivati s civilnim društvom u području informiranosti građana o mogućnostima,

12. informatizacija zdravstvenog sustava, kao preduvjet brzine prijenosa informacija sustavu i građanima, u svrhu dostupnosti informacija.

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, uz sudjelovanje Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te strukovnih komora

Rok: 31. ožujka 2007.

3. LOKALNA SAMOUPRAVA

Istraživanja javnog mnijenja pokazuju da, kada je riječ o korupciji, javnost ne pravi razliku između državne i lokalne vlasti. Kao vlast na državnoj razini, zbog njezina objektivnog položaja, javnost i lokalnu vlast doživljava mogućim velikim izvorom korupcije.

Nakon lokalnih izbora, pred očima javnosti vodila se grčevita borba za lokalnu vlast, sredstvima i načinima koji nisu politički. Takvi slučajevi vrijeđaju sve koji u politici rade za opće dobro i nekritički prenose odgovornost na sve razine vlasti i na sve stranke iako njihova odgovornost nije jednaka.

Nepovjerenje i sumnja u ispravnost lokalne vlasti imaju slične uzroke kao i na drugim razinama, no mjere, kratkoročne i dugoročne, moraju biti različite. Radi toga je potrebno:

1. osigurati nadzor nad zakonitošću rada lokalnih službi,

2. pojačati mjere za stvaranje posebnih, lokalnim sredinama primjerenih, načina za sprječavanje i otkrivanje korupcije,

3. promijeniti, usavršiti i unaprijediti model i izvršenje zakona o izborima za tijela lokalne samouprave,

4. ojačati samostalnost i odgovornost lokalnih jedinica u procesu decentralizacije.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu

Rok: kontinuirano

5. pojačati nadzor korištenja lokalnih sredstava,

6. predložiti potrebne promjene za povećanje transparentnosti donošenja, a naročito trošenja proračuna jedinica lokalne samouprave.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu, Ministarstvo financija i Državni ured za reviziju

Rok: 30. rujna 2006.

Sprječavanju korupcije na lokalnoj razini pridonijet će i izmjene izbornog zakonodavstva, od kojih treba istaknuti Zakon o neposrednom izboru župana, gradonačelnika, gradonačelnika Grada Zagreba i općinskih načelnika.

4. POLITIKA I JAVNA UPRAVA

Javnost izjednačava »politiku« s djelovanjem političkih stranaka. Međutim, politika je svako obavljanje javne vlasti.

Političku volju i odlučnost za suzbijanje korupcije vlast najbolje pokazuje namjerom da korupciju odlučno suzbija u politici i vlasti.

4.1. Političke stranke

Nejasno i neprecizno utvrđene obveze u kontroli financiranja političkih stranaka mogu biti jedan od načina moguće korupcije u politici. Pitanje anonimnih donacija i donatora treba regulirati sukladno s europskom praksom.

To treba regulirati donošenjem posebnog Zakona o financiranju političkih stranaka kojim će se propisati mogući izvori financiranja političkih stranaka i pobliže odrediti dopuštena sredstva. Zakon će se koncipirati na taj način da će se u njega ugraditi najbolja praksa zemalja EU.

Kad je financiranje političkih stranaka precizno uređeno te financijski izvještaji dostupni javnosti, smanjuje se mogućnost korupcije.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu

Rok: 30. rujna 2006.

4.2. Sprječavanje sukoba interesa

Dosadašnje iskustvo s donošenjem i primjenom, posebno s izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti, nije dovoljno pridonijeti jačanju povjerenja u tijela javne vlasti.

Izmjenama tog Zakona treba izbjeći politizaciju rada Povjerenstva za sprječavanja sukoba interesa i otkloniti bilo kakvu sumnju javnosti u poštenje politike i vlasti, mogućnost prebacivanja krivnje s jednih na druge i izjednačavanje svih u korumpiranom djelovanju. Zbog toga:

1. Treba analizirati postojeći zakon koji propisuje postupak prijavljivanja imovine državnih dužnosnika te uključiti dužnosnike lokalne uprave i samouprave, uključujući i obvezu prijavljivanja načina na koji je imovina stečena.

2. Potrebno je osigurati striktno provođenje Zakona, uz pooštrenje sankcija dosadašnjeg Zakona, te propisati detaljne postupovne odredbe za postupak utvrđivanja odgovornosti i izricanja sankcija.

3. Povjerenstvo ne smije zamijeniti pravosudna tijela, pa mu treba propisati obvezu predlaganja političke odgovornosti, uključujući predlaganje opoziva državnih ili lokalnih dužnosnika, onih za koje utvrdi da su u sukobu interesa, a ako postoje opravdani razlozi za sumnju u počinjenje kaznenog djela korupcije valja postupiti prema postojećoj zakonskoj obvezi.

Osiguranjem dosljedne provedbe Zakona neće biti moguće prebacivanje krivnje i znat će se

tko je odgovoran i kažnjen te će se tako izmijeniti uvjerenje javnosti o jednakoj krivnji svih obnašatelja vlasti.

Nositelj: Povjerenstvo za sprječavanje sukoba interesa

Rok: 30. lipnja 2006.

4.3. Državna uprava i javne službe

Sustav državne i javne uprave je, u nekim svojim dijelovima, još uvijek slabo prilagodljiv, birokratiziran, često opstruktivan i zatvoren unutar svojih interesa. Javna uprava i građani su često međusobno suprotstavljeni, umjesto da uprava bude pristupačan i otvoren javni servis na usluzi građanima. Ovakvo stanje stalno stvara nove rizike za korupciju. Da bi ostvarili svoja prava, građani nerijetko smatraju da moraju potkupljivati službenike i plaćati im za obavljanje poslova, za koje ih već plaća država kao njihov poslodavac.

Izbor kadrova u upravi još uvijek se dovoljno ne temelji na objektivnim mjerilima sposobnosti. Dio službenika ne doživljava javnu upravu kao poziv i karijeru pa ne brine o profesionalnoj etici.

Centralizacija javne uprave koncentrira vlast, umanjuje odgovornost, zatvara upravu, distancira je od građana i stvara dojam monopola vlasti. Decentralizacijom, bolje rečeno punom primjenom načela supsidijarnosti, povećava se politička odgovornost, preglednost odlučivanja i djelovanja uprave, s jedne strane. S druge strane, decentralizacija smanjuje mogućnost središnjeg nadzora radi zaštite zakonitosti, nadzora financijskog poslovanja i zaštite prava građana. Omjer centraliziranih i decentraliziranih poslova utvrđenih zakonom treba biti optimalan u odnosu na dostignuti razvitak i razinu organiziranosti Uprave javnih službi. Taj se omjer treba postupno mijenjati u korist decentralizacije.

Za povećanje preglednosti djelovanja i otvaranje javne uprave prema javnosti nije potrebno mijenjati samo zakone. Zapravo, treba mijenjati svijest i odgovornost onih koji djeluju u javnoj upravi, a čije je ponašanje u suprotnosti s ustavnim i zakonskim obvezama.

Zbog toga je nužno provesti sljedeće mjere:

1. uz poštivanje preporuka struke, potrebno je podzakonskim aktima propisati objektivna mjerila sposobnosti, stručne spreme, znanja i iskustva na kojima se mora temeljiti selekcija kadra; tako će zaposlenici javnu upravu doživljavati kao poziv i mogućnost razvoja karijere,
2. sustavno usklađivati politiku izbora, napredovanja, permanentnog obrazovanja, ocjenjivanja i nagrađivanja službenika; sve to mora biti znatno bolje kako bi uprava mogla doći do kvalitetnog kadra,
3. obvezno izreći mjeru udaljenja iz službe državnog službenika protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak radi korupcije,
4. pripremiti etički kodeks kojim treba propisati etičke standarde obnašanja javnih dužnosti i sustavno raditi na razvoju profesionalne etike u javnoj upravi,
5. u Središnjem državnom uredu za upravu treba osnovati ustrojstvenu jedinicu za primjenu etičkih principa u javnoj upravi te potaknuti programe etičke edukacije,
6. obavljati stalni upravni i inspeksijski nadzor u državnoj i lokalnoj javnoj upravi; organizirati i provoditi stručne seminare upravljačkog kadra s ciljem podučavanja o preglednosti rada i o otvaranju uprave prema javnosti,

7. sustavno pratiti rješavanje u upravnim stvarima, i po upravnim područjima i upravi u cjelini,

8. sustavno osiguravati veće plaće i bolje radne uvjete u javnoj upravi.

Predviđene mjere treba provoditi u svim tijelima javne uprave. Navedenom će pridonijeti i Zakon o državnim službenicima koji je stupio na snagu 1. siječnja 2006. godine, a koji propisuje donošenje brojnih podzakonskih akata, te Etički kodeks, kojima će se urediti veći broj naprijed istaknutih pitanja.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu

Rok: kontinuirano

4.3.1. Pravo na pristup informacijama

Neki državni i lokalni dužnosnici, državna i lokalna javna uprava još uvijek su inertni i zatvoreni za javnost. Javnosti i dalje smatra da su dužnosnici i uprava sami sebi svrhom te sumnja da joj se uskraćuju informacije kako se ne bi razotkrila djela korupcije.

Iz Izvješća o provedbi Zakona o pravu na pristup informacija za 2005. godinu, tijela javne vlasti primila su 4499 zahtjeva za ostvarivanje prava na pristup informacijama, za razliku od protekle godine kada je primljeno oko 19 500 zahtjeva, a razlog ovako velikog pada zahtjeva je dostupnost informacija na internetu.

Radi ovako velikog broja zahtjeva, neophodno je omogućiti dosljednu primjenu i provođenje Zakona o pravu na pristup informacijama, kako bi se u potpunosti onemogućila zlouporaba zakonski predviđene mogućnosti uskraćivanja prava na pristup informacijama od tijela javne vlasti.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu

Rok: 30. rujna 2006.

4.3.2. Primopredaja vlasti

Prijeizborna atmosfera, prijeizborne najave i dosadašnja praksa postizbornih kadrovskih promjena snažno utječu na rad državnih i lokalnih javnih službi. Činom koji zaslužuje najveću osudu, javnost smatra političko svrstavanje rukovoditelja i zaposlenika u javnim službama, a naročito prelaženje iz jedne u drugu političku opciju. Takvo »čuvanje« radnih mjesta javnost opravdano ocjenjuje političkom korupcijom. Javna uprava time gubi ugled, a unutar sebe zatire profesionalnost i etičnost.

Po uzoru na zemlje razvijene demokracije;

1. potrebno je izmijeniti Zakon o postupku primopredaje vlasti kojim je propisan postupak samo za nacionalnu razinu, i dopuniti ga za lokalnu razinu,

2. nužno je zabraniti i sankcionirati svaki postizborni pokušaj kadrovskih promjena motiviran političkim revanšizmom; također je nužno precizno odrediti na kojim se dužnostima u državnoj i lokalnoj javnoj upravi obavljaju kadrovske promjene radi prijenosa vlasti.

Nositelj: Središnji državni ured za upravu

Rok: 30. lipnja 2006.

4.4. Informacijsko-komunikacijska tehnologija u javnoj upravi

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (ICT) uvodi transparentnost u procese u javnoj upravi, omogućuje automatizaciju i reinženjering poslovnih procesa (program HITRO.HR), omogućuje učinkovit nadzor i kontrolu postupaka putem upravljačkih informacijskih sustava, olakšava pristup do informacija cjelokupnoj javnosti te pojednostavljuje praćenje žalbenih postupaka. To onemogućava odgađanje provedbe postupaka, uklanja volutarizam i arbitrarnost u njihovoj provedbi te smanjuje broj pogrešaka. Također se smanjuje potreba za osobnim kontaktom sa službenicima koji provode postupak, a s druge strane izgrađuje se povjerenje u javnu upravu (e-Pravosuđe, e-Zdravstvo, e-Obrazovanje). Informacijski sustavi nadalje olakšavaju otkrivanje i istraživanje korupcije te povećavaju odgovornost službenika i podižu kvalitetu upravnih postupaka. Javna dostupnost informacija pomaže izgradnju povjerenja u institucije i olakšava praćenje postupaka.

5. GOSPODARSTVO

5.1. Sloboda tržišnog natjecanja

Sloboda tržišnog natjecanja uvjet je gospodarskog rasta i razvoja. Potrebno je smanjivati mogućnosti države da diskrecijskim odlukama ograničava slobodu tržišnog natjecanja. Osobe koje donose diskrecijske odluke izložene su rizicima korupcije. Zbog toga je Vlada Republike Hrvatske donijela novi Zakon o potporama kojim su bitno ojačale ovlasti nezavisnog regulatora, Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, te Vlada RH više ne može bez odobrenja Agencije donijeti odluku o otpisu duga te odobravati državne potpore. Kako bi Agencija u potpunosti ostvarivala ovlasti koje je dobila ovim Zakonom, potrebno ju je institucionalno ojačati.

Sloboda tržišnog natjecanja – poduzetnička i tržišna sloboda kao uvjet gospodarskog rasta i razvoja zaštićene su Ustavom Republike Hrvatske. Prihvaćajući europske standarde na području slobode tržišnog natjecanja i zabrane zlouporabe monopolskog položaja, za pojedina područja gospodarskog djelovanja osnovana su regulatorna tijela kojima je svrha da na objektivan, razvidan i nepristran način utječu na uspostavljanje učinkovitog tržišta i tržišnog natjecanja.

Zakonom o regulaciji energetske djelatnosti osnovana je Hrvatska energetska regulatorna agencija, Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, osnovana je istoimena agencija, a izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama (»Narodne novine«, br. 70/05.) jasnije su definirane ovlasti Hrvatske agencije za telekomunikacije, upravo propisivanjem sustavne suradnje s Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja, u slučajevima sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja.

Predlaganje mjere

S obzirom na to da se radi o relativno novim institucijama u pravnom sustavu Republike Hrvatske, ustanovljenim u svrhu zaštite slobode tržišnog natjecanja, potrebno je sustavno pratiti njihov rad, radi što učinkovitije primjene relevantnih zakona i njihovih mogućih izmjena u slučaju nedorečenosti ili neprovedivosti, ne utječući na samostalnost i neovisnost tih tijela.

Problem koji se javlja u radu regulatornih tijela je definiranje njihove pravne osobnosti u pravnom sustavu Republike Hrvatske. Sva postojeća i novoosnovana regulatorna tijela su ili pravne osobe sui generis ili pravne osobe s javnim ovlastima koje u svom radu primjenjuju Zakon o općem upravnom postupku. Primjena Zakona o općem upravnom postupku predviđa mogućnost podnošenja izvanrednih pravnih lijekova.

U nedostatku nadležnog tijela za preispitavanje odluka pravnih osoba s javnim ovlastima,

Zakon propisuje postupanje Vlade Republike Hrvatske kao nadležnog tijela za odlučivanje o izvanrednim pravnim lijekovima. Time se postavlja pitanje neovisnosti rada regulatornih tijela i mogućnosti utjecaja Vlade Republike Hrvatske na odluke regulatornih tijela.

Stoga je potrebno analizirati položaj i način odlučivanja regulatornih tijela i pristupiti donošenju propisa kojima bi se na jedinstven način osigurala pravna zaštita strankama u postupku regulatornih tijela, s jedne strane osiguravajući neovisnost i nepristranost u odlučivanju regulatornih tijela s druge strane.

Prepoznat je kao problem i izuzetno veliki broj propisa za koje se ne zna imaju li razloga biti na snazi, a mnogi od njih su u međusobnoj koliziji, zatim veliki broj tih propisa sadrži diskrecijske ovlasti tijela koja donose odluke što otvara mogućnost korupcije kako zbog teškog snalaženja u mnogobrojnim propisima, tako i zbog postojećih diskrecijskih ovlasti. Zbog toga, nakon temeljite analize treba provesti deregulaciju.

5.2. Privatizacija

1. Analizirati stanje privatizacije državnog portfelja i predložiti program i plan nastavka privatizacije. Jasno odrediti što se ne smije, što se može i do koje razine udjela, a što se mora i u kojim rokovima privatizirati, te osigurati učinkovitu i ubranu provedbu plana i programa privatizacije.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski fond za privatizaciju
Rok: 30. lipnja 2006.

2. Analizirati ulogu države u operativnom vođenju trgovačkih društava u vlasništvu države; predložiti mjere i način postupnog povlačenja države i prepuštanja operativnog vođenja upravama i menadžmentu trgovačkih društava.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
Rok: 30. rujna 2006.

3. Osigurati da država kao vlasnik, u nadzornim odborima bude predstavljena primjereno, u svrhu zaštite općeg interesa, a usporedno s procesom privatizacije smanjivat će se broj predstavnika države.

Nositelji: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
Rok: 30. rujna 2006.

5.3. Javne nabave

1. Poslovi u kojima je država partner – javne nabave, dodjele koncesija i dr. – moraju biti podvrgnuti strogim pravilima, ali i nadzoru provedbe pravila.

Usvojen je Registar o koncesijama i donijet će se Zakon o koncesijama do 30. lipnja 2006. godine.

Nositelji: Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave i Ured za javnu nabavu
Rok: 30. rujna 2006.

2. Analizirati sustav javnih nabava i njegove slabosti u odnosu na rizike korupcije; naročito analizirati postupke odabira ponuđača na javnim natječajima i sklapanja poslova nakon natječaja; prilikom izrade novog Zakona o javnoj nabavi voditi računa da se ograniče mogućnosti obveznika, primjenom Zakona o javnoj nabavi, da izbjegava javne, poštene i transparentne natječaje te suziti mogućnost direktnih pogodbi.

Nositelji: Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave i Ured za javnu nabavu
Rok: 30. rujna 2006.

3. Predložiti mjere institucionalnog jačanja unutarnje kontrole na državnoj i lokalnim razinama; razmotriti mogućnost da u radu tih ureda, kao vanjski članovi, sudjeluju predstavnici civilnog društva (kontrola javnosti).

Nositelji: Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave i Ured za javnu nabavu
Rok: 30. rujna 2006.

4. Izraditi Strategiju upravljanja Državnom riznicom te u skladu s tim izmijeniti i dopuniti Zakon o državnom proračunu i Zakon o izvršenju državnog proračuna, kako bi se unaprijedili procesi planiranja, izvršavanja te kontrole i praćenja izvršavanja državnog proračuna.

Nositelj: Ministarstvo financija
Rok: 30. lipnja 2007.

5. Izvršiti sve pripreme i započeti s uvođenjem sustava elektroničke javne nabave u svrhu značajnog povećanja učinkovitosti i transparentnosti sustava javne nabave.

Nositelj: Ured za javne nabave, Komisija za kontrolu javnih nabava, Središnji državni ured za e– Hrvatsku
Rok: ožujak, 2007.

6. ZNANOST, OBRAZOVANJE I ŠPORT

Glavno i zajedničko obilježje problema sprječavanja korupcije na području obrazovanja i znanosti je dugogodišnja materijalna stagnacija tih područja društva i u svezi s time izostanak materijalne motivacije zaposlenih, negativna društvena valorizacija posla koji se u ovom području obavljaju i osoba koje to obavljaju. Osim mjera koje su određene Planom razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. g. – 2010. g. i buduće strategije razvoja znanosti i tehnologije, koji za cilj ima podizanje ukupne učinkovitosti sustava, potrebno je navesti i druge mjere, specifične za svako od navedenih područja. Stoga, moguću korupciju u ovom resoru najbolje je suzbijati sustavnim pristupom financiranja javnih potreba u znanosti, obrazovanju i športu te edukacijom koja treba utjecati i na područje korupcije.

6.1. Znanost i tehnologija

Sprječavanje korupcije u znanosti razumijeva nadzor nad provođenjem natječaja i praćenjem realizacije znanstvenih programa i projekata koje financira Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa. Navedeno se osigurava na sljedeći način:

1. imenovanje članova prosudbenih skupina (koja broje 3-6 članova po skupini) je tajno i imenovani članovi ne smiju javnosti otkriti svoja imena,
2. pri imenovanju recenzenata moraju biti nazočni svi članovi prosudbene skupine i odabir recenzenata mora biti potvrđen jednoglasno,
3. imena recenzenata projekata su tajna, a imenuju se najmanje dva recenzenta za svaki projekt i to u pravilu jedan domaći (RH) i jedan inozemni,
4. ako se dvije recenzije projekta bitno razlikuju u ocjeni vrsnoće sadržaja, prosudbena skupina može i ima mogućnost imenovati dodatne recenzente,
5. prijava projekata, raspodjela projekata prosudbenim skupinama, odabir recenzenata u

prosudbenim skupinama, recenzija projekata i programa, slaganje lista projekata i programa po bodovima uspješnosti, obavljaju se isključivo elektroničkim sustavom, čime je mogućnost neovlaštenog pristupa informacijama gotovo u potpunosti isključena.

Država treba poticati primjenjiva istraživanja, tehnološke inovacije i potencijalno komercijalno atraktivne tehnologijske projekte. Uvjet racionalnog korištenja sredstava osiguranih za te namjene jest potpuna transparentnost dodjeljivanja sredstava, otvorena i kritička rasprava o prioritetima te puna odgovornost za poštivanje pravila postupka, zaštitu interesa društva, kao i zaštitu intelektualnog vlasništva. Objektivnost u financiranju takvih projekata koji promiču inovacije i nova znanja, nužna je ne samo radi trošenja sredstava državnog proračuna predviđenog za znanost i tehnologiju, već i zbog zaštite slobode tržišnog natjecanja.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 30. lipnja 2006.

6.2. Predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje

Materijalni položaj predškolskog odgoja te osnovnog i srednjeg školstva pretpostavljaju objektivnu okolnost koja u prvi plan stavlja nužnost vraćanja dostojanstva i vrijednosti odgojiteljima, učiteljima i nastavnicima za provođenje mjera profesionalne etike. Odgojni zadaci škole znače i to da se posljedice propusta u odgojnim sadržajima osjećaju tek kasnije i posredno, kada su nepopravljive. Dječji vrtić i škola koji kod djece razvijaju moralne i društvene vrijednosti imaju izuzetnu ulogu u sprječavanju korupcije i odgoju društva protiv korupcije, pa tim sadržajima treba dati odgovarajući prioritet. Unutar novog nastavnog plana i programa obrazovanja treba u predmet »Etika« implementirati podučavanje učenika o korupciji kao društvenom zlu.

Poslovanje škola i donošenje odluka, odgovornost prema lokalnoj zajednici i društvu u cjelini, odgovornost u trošenju sredstava, upućuju na to da je u vođenju ustanova potrebna suradnja sa zajednicom i roditeljima, puna odgovornost i transparentnost u korištenju sredstava.

Uvođenjem centraliziranog sustava u upravljanju standardiziranim skupovima podataka, omogućuje se ažuriranje osnovnih podataka u vezi s djelatnicima i korištenjem financijskih sredstava školskih ustanova. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa treba intenzivirati napore u primjeni prosvjetno – inspeksijskog nadzora u školama i revizijama materijalnog poslovanja škola, te zbog implementacije decentralizacije u školstvu, tražiti odgovornost u upravljanju predškolskim ustanovama i školama od osnivača. Zadaća je Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa podići kvalitetu uvjeta rada prosvjetne inspekcije u svrhu poboljšanja njegove učinkovitosti.

Donošenjem mreže škola te implementacijom vanjskog vrednovanja učenika i škola, pridonjet će se daljnjem razvoju transparentnosti financiranja sustava i stručnog rada u njemu.

Obrazovanje je i područje tržišnog nadmetanja. U novom Nacrtu prijedloga Zakona o udžbenicima bit će regulirano sprječavanje sukoba interesa unutar relevantnog tijela koje odobrava uporabu udžbenika.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 30. lipnja 2006.

6.3. Visoko obrazovanje

Visoko obrazovanje, područje je s visokim rizikom za korupciju. To se primarno odnosi na pokušaje da se potvrde o obrazovanju, diplome i ispiti kupuju novcem ili stječu na druge nedopuštene načine.

Upisi na visokoškolske institucije trebaju biti objektivni i transparentni, temeljeni na

nepristranoj ocjeni sposobnosti kandidata i transparentni, otvoreni prema nadzoru javnosti. Da bi se to postiglo, potrebna je kontrola nad postupcima upisa i to, kako učinkovitim upravnim nadzorom, tako i tehničkim pripremama upisa koje moraju jamčiti objektivnost. Uvođenje državne mature bitan je korak ka rješavanju ovoga problema.

Mehanizmi zaštite prava studenata, kako oni koje predviđa zakon, tako i akti sveučilišta, mjera su prevencije. Djelovanje studentskog pravobranitelja, aktivnosti udruga i predstavnika studenata, jamče zaštitu prava objektivno slabije strane u procesu studiranja.

Pogubna je praksa snižavanja kriterija ispitivanja radi osobnih utjecaja, veza ili podmićivanja. Bez obzira na razmjere tog problema, čak i ako se radi o izoliranim incidentima, a ne raširenoj praksi, treba inzistirati na mogućnosti žalbe, na otvorenosti i javnosti ispita te tehničkim mjerama zaštite objektivnosti (dokumentiranje rezultata, anonimnost).

Autonomija sveučilišta razumijeva odgovornost i visoke etičke kriterije ponašanja nastavnika. Stoga je Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, osnovao Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju.

Zadaća je ovog neovisnoga parlamentarnog tijela promicanje etičkih načela i vrijednosti u znanosti i visokom obrazovanju, u poslovnim odnosima i u odnosima s javnošću te u primjeni suvremenih tehnologija i u zaštiti okoliša. Odbor donosi etički kodeks kojim utvrđuje etička načela u visokom obrazovanju, znanstvenom radu, objavljivanju rezultata, odnosima među znanstvenicima, nastavnicima i drugim sudionicima u znanstvenom i obrazovnom procesu, postupcima i radnjama vezanim za tržišno natjecanje, te odnosu prema javnosti i sredstvima javnog priopćavanja. Sveučilišta i njihove sastavnice mogu osnovati svoja etička povjerenstva te donijeti svoje etičke kodekse.

Sve ove aktivnosti treba poticati u okvirima nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 30. lipnja 2006.

6.4. Šport

Profesionalni šport u očima javnosti opterećen je brojnim slučajevima korupcije.

U novom Nacrtu prijedloga Zakona o športu predviđeno je uvođenje športskih dioničkih društava za profesionalne športske klubove, što će omogućiti transparentnije poslovanje profesionalnih športskih klubova. Isto tako ugrađene su norme o sprječavanju sukoba interesa svih sudionika u sustavu športskog natjecanja. Ministarstvo će u okviru svojih nadležnosti razviti politiku čistih računa i strogog poštivanja zakona, istodobno potičući sve športske saveze i cjelokupnu športsku zajednicu na jedinstven pristup oko svih pitanja. Također, kroz nacionalnu strategiju športa žele se uvesti jasni kriteriji za dodjelu javnih sredstava sustavu športa. Osobito treba razviti inspekcijski nadzor i kontrolu nad poslovanjem klubova u sustavu natjecanja.

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok: 30. lipnja 2006.

V. OTKRIVANJE I KAŽNJAVANJE

Sustavnim reformama područja najvećih rizika korupcije te stalnim mjerama prevencije potrebna je potpora dobro organiziranih i efikasnih tijela otkrivanja, procesuiranja i kažnjavanja korupcije. Zbog toga je potrebno sljedeće:

1. temeljito analizirati organizaciju, djelokrug rada, opremu, kadrovske i materijalne potrebe USKOK-a te predložiti mjere poboljšanja za njegovo djelovanje,

2. potrebno je s većom pozornošću ustrajati na otkrivanju i progonu korupcije na svim razinama, osobito one kojima se utječe na ključne gospodarske odluke i zakonodavstvo te zlorabi položaj i utjecaj,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Rok: kontinuirano

3. poboljšati organizaciju MUP-a – unutar postojećih ustrojstvenih jedinica ili osnivanjem novih u Ravnateljstvu policije, Upravi kriminalističke policije kao i u policijskim upravama po županijama, radi jačanja kadrovskih i institucionalnih okvira za borbu protiv korupcije, ali i interne korupcije unutar MUP-a, ovisno o procjenama veličine problema,

Nositelj: Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok: 30. lipnja 2006.

4. organizirati i provesti stručno osposobljavanje policijskih istražitelja, državnih odvjetnika i sudaca za poslove otkrivanja, dokazivanja i suđenja počinitelja korupcijskih kaznenih djela,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Vrhovni sud Republike Hrvatske

Rok: kontinuirano

5. analizirati visine propisanih kazni za korupcijska kaznena djela, predložiti promjene uključujući i propisivanje zaštitne mjere oduzimanja imovine stečene kaznenim djelima korupcije i organiziranog kriminala, uz prošireno oduzimanje imovinske koristi.

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Vrhovni sud Republike Hrvatske

Rok: 30. rujna 2006.

VI. MEĐUNARODNA SURADNJA

Korupcija nije samo hrvatski nego i međunarodni i globalni problem. Radi povećanja vjerodostojnosti vlasti i konkurentnosti našega gospodarstva, važno je i korisno sudjelovati u međunarodnim i regionalnim institucijama za suzbijanje korupcije, aktivno djelovati u suradnji institucija i drugih organizacija. Radi toga je potrebno:

1. koordinirati primjenu konvencija Vijeća Europe protiv korupcije, UN-ove konvencije protiv korupcije, te aktivno djelovati u europskim i regionalnim institucijama – Pakt o stabilnosti, GRECO, SPAI, SPOC, PACO i analizirati problem korupcije u procesu europskih integriranja,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok: kontinuirano

2. surađivati s Interpolom i Europolom, te susjednim i drugim državama u regiji i Europi, u suzbijanju korupcije, tražiti međunarodnu stručnu i tehničku pomoć u osposobljavanju kadra,

Nositelj: Ministarstvo unutarnjih poslova

Rok: kontinuirano

3. analizirati organizaciju i dosadašnji rad USKOK-ovog Odjela za međunarodnu suradnju, predložiti mjere poboljšanja međunarodne suradnje na poslovima suzbijanja korupcije, tražiti međunarodnu stručnu i tehničku pomoć u osposobljavanju osoblja,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Rok: 30. lipnja 2006.

4. analizirati međunarodnu pravnu pomoć, postupke izručenja i suradnje u suzbijanju međunarodnoga organiziranoga kriminala s elementima korupcije.

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Vrhovni sud Republike Hrvatske

Rok: 30. lipnja 2006.

VII. JAVNO DJELOVANJE

Ovaj Nacionalni program uvažava mišljenje javnosti o razmjerima korupcije u Republici Hrvatskoj. Sprječavanje korupcije i borba protiv nje pretpostavlja potporu građana i niz mjera edukacije i podizanja svijesti o njenim štetnim posljedicama. Samo tako se može postići uvjerenje javnosti da je politika djelatnost za javno dobro i potaknuti javnost na zajedničko djelovanje s vlašću. Radi toga se predlaže:

1. organizirati i provoditi promotivne medijske kampanje za predstavljanje Nacionalnog programa suzbijanja korupcije,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Rok: 30. lipnja 2006.

2. uspostaviti zbirku članaka, audiozapisa i videozapisa koji obrađuju problem korupcije i učiniti ih dostupnim svim medijima,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Rok: 30. lipnja 2006.

3. organizirati okrugle stolove, druge forme i načine educiranja novinara i civilnog društva o problemu korupcije i načinima njenog otkrivanja,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Rok: 30. lipnja 2006.

4. potrebno je poticati rad nevladinih udruga i organizacija civilnog društva koje se bave problemom korupcije i poticati njihovu suradnju s državnim tijelima,

Nositelj: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, USKOK

Rok: kontinuirano

5. pokrenuti informativnu kampanju o štetnosti korupcije putem dnevnih novina i dijeljenjem letaka u tijelima državne uprave, sudovima i državnim poduzećima,

Nositelj: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Rok: 31. listopada 2006.

6. ustrajno i stalno upozoravati javnost na štetnost korupcije,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Rok: 30. lipnja 2006.

7. organizirati i sustavno provoditi istraživanja javnog mišljenja o korupciji,

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Rok: kontinuirano

8. organizirati i sustavno provoditi edukaciju učenika i studenata o štetnosti korupcije,

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Rok: kontinuirano

9. u suradnji s udrugama gospodarstvenika, promovirati etičke norme u poslovanju.

Nositelj: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Rok: kontinuirano

VIII. PROVEDBA PROGRAMA

Politička volja i odlučnost vlasti presudne su za suzbijanje korupcije. Izradom nacionalnog programa, Vlada Republike Hrvatske pokazuje nedvojbenu političku volju.

Po svojoj prirodi, korupcija je problem kojim se mogu i moraju baviti izvršna i sudbena vlast pa je obveza provedbe Nacionalnog programa na Vladi Republike Hrvatske.

Ozbiljno, odgovorno i temeljito analiziran je problem korupcije. Kada se koristi izraz analiza kod određenja zadataka i rokova, ne odgađa se nužna i odlučna akcija, već se ona ostvaruje uključivanjem struke, znanosti i javnosti. Slijedom toga Vlada Republike Hrvatske je odlučna u namjeri da do kraja ovog mandata problem korupcije svede na razinu na kojoj ona neće biti zapreka društvenom, gospodarskom i političkom razvoju, a građani je neće doživljavati kao presudnu smetnju svojih sloboda, prava i interesa.

To je razlog više da Vlada Republike Hrvatske predloži:

1. osnivanje Nacionalnog vijeća za praćenje provedbe Nacionalnog programa suzbijanja korupcije, kojeg trebaju činiti zastupnici, predstavnici poslodavaca, predstavnici sindikata, predstavnici nevladinih udruga koje se bave problemom korupcije, predstavnici akademske zajednice, stručnjaci i predstavnici medija;
2. predsjednik Nacionalnog vijeća treba biti iz redova oporbe;
3. vijeće nadzire provedbu ovoga Programa, predlaže mjere za njegovo izvršenje. Ono neće obavljati poslove iz nadležnosti Vladinih tijela i institucija, neće operativno djelovati, nego će ocjenjivati načine i rezultate provedbe ovoga Nacionalnog programa.

Klasa: 215-01/06-01/03

Zagreb, 31. ožujka 2006.

HRVATSKI SABOR
Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Vladimir Šeks, v. r.